בעזהשי"ת

בפייט ראשון הוא לכם לפסוח עליכם וכו',
הצירוף של חודש ניסן הוא י'שמחו ה'שמים ו'תגל ה'ארץ.

ויש לומר עפ"י מש"כ **בייטב פנים** (פי פרשות פ' החודש אות ח') לפרש מה שאמר הפייט **והחדש אשר ישועות בו מקיפות**, על פי הידוע כי בצאת ישראל ממצרים לא היה בידינו זכות, זולת מה שאמר השי"ת למשה (שמות ג יב) בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה, ודרשו ז"ל (שמו"ר ג ד) על שם שעתידין לקבל התורה, וזה שאמר הפייטן, והחדש אשר ישועות בו מקיפות, לשון הקפה, שהקב"ה מקיף הישועות בזכות הטובה שעתידין ישראל לעשות, על כן, החוסים בו מתקיפות, להיות תקופים להגאל במהרה, אם כי אין לנו זכות על מה להשען, עם כל זה אנו בטוחים ותקופים בדעותינו כי לא יטוש ה' אותנו ובקרוב יגאלנו על שם העתיד, כי בבוא משיח צדקינו תמלא הארץ דעה את ה', ואז נעבוד אותו באמת ובלב שלם, (ומסיים, שוב שמעתי זה על שם מחותני הרב הקדוש מהר"ח מקאסוב זצ"ל, ונהניתי). עכלה"ק.

ונקדים עוד דברי **הפרשת דרכים** (דרך מצרים דרוש ד') על מה דאיתא (שמו"ר פ"ג ד), שאמר משה באיזה זכות אוציא את ישראל ממצרים, ואמר לו ה' בהוציאך וכו' תעבדון את האלקים על ההר הזה (שמות ג יא-יב) דהיינו בזכות שעתידין לקבל התורה, ולכאורה קשה דהא כתב לעיל ואת צעקתם שמעתי וכו', כי ידעתי את מכאוביו (שמות ג ז) ובמדרש (שמו"ר פ"ג ב) אע"פ שיודע אני שעתידין להכאיבנו במדבר, הרי דנידונין רק לפי אותה שעה, ותירץ שכך מידתו של הקב"ה דמצרף טוב העתיד ולא רע העתיד, ועל פי דבריו כתב הישמח משה לפרש, מה שאומרים בפייט, למען שמך הוי"ה וסלחתי לעוונינו כי רב הוא, כי שם הוי"ה מרמז היה הוה ויהי' הכל אחד לפניו ית"ש, ומצרף טוב העתיד, וזהו, וסלחתי לעוונינו, אף כי רב הוא עכשיו, מ"מ בצירוף טוב העתיד הזכיות מרובין, עכדה"ק זי"ע.

והנה **המהרש"א** (בחדושי אגדות) פירוש מה שכתב (תהלים קלב יג), כי בחר ה' בציון 'אוה' למושב לו, כי איתא (שמות יז טז) כי יד על כס קה מלחמה לה' בעמלק מדור דור, ודרשו ז"ל אין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שיכרות זרעו של עמלק, והיינו שנחסר מן כס"א אות 'א', וכן משם הוי"ה נחסר 'וה', וזהו ביאור כי בחר ה' בציון, כי אז, 'אוה' למושב לו, יחזור אותיות 'אוה' למקומן, עכ"ד הנחמדים.

וזהו ביאור דברי הפייט, **ראשון הוא לכם לפסוח עליכם**, כי בחודש הראשון זה ניסן הצירוף הוא שם הוי"ה כסדרן, הרומז כי הקב"ה הוא היה הוה ויהי', ומצרף טוב העתיד, וזהו **ראשון הוא לכם, לפסוח עליכם**, שהוא יפסח ויצרף מה שעתידין לעשות.

וידוע דברי הגמרא (עירובין יג:) נמנו וגמרו כי נוח לו לאדם שלא נברא משנברא, ופי' המהרש"א (שם), כי נמנו העשין והלא תעשין, והנה הל"ת מרובים מן העשין, וקרוב להפסיד יותר מן השכר, ע"כ בקיצור, אמנם אם מצרפין טוב העתיד, שפיר הוה קרוב לשכר מלהפסד, ובזה יש לומר מה שרמז הצירוף של החודש בפסוק **י'שמחו ה'שמים ו'תגל ה'ארץ**, כי כשהשם הוי"ה הוא כסדרן הרומז כנ"ל שהוא היה הוה ויהי' ומצרף טוב שעתידין לעשות, שפיר הוה שמחה בעליונים וגילה בתחתונים, כי טובה הוא הבריאה שנבראו.

❖ ❖ ❖

ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' (לה ב).

ויש לומר בהקדם מש"כ **הבני יששכר** (מאמר ניסן ח' אות ג') לפרש דברי הרמב"ם על מצות אכילת מצה, שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני כי בחפזון יצאת מארץ מצרים, ולכאורה מהו הענין באכילת מצה לזכר החפזון, כי הלוא מצינו לעתיד הבטיחנו יוצרינו (ישעי' נב יב), כי לא בחפזון תצאו, אלמא דלאו מעליותא הוא החפזון.

אמנם החפזון ביציאת מצרים היה, להיות שראה השי"ת שכבר נשתקעו בטומאת מצרים במ"ט שערי טומאה, ואילו הי' ממתין הש"י עוד כרגע כבר היו ח"ו משוקעים בשער הנו"ן, ולא היו יכולים לצאת לעולם ממצרים ח"ו, על כן היה בחפזון ,שלא כסדר שאר הגאולות, וזהו שצונו הש"י לעשות זכר להחפזון, לזכור הנס הגדול שעשה הש"י עמנו שלא ע"י מעשינו רק באיתערותא דלעילא, כי לא היה באפשרי להמתין עד שיפעלו מעשי ישראל דרגא אחר דרגא, והי' בחפזון לחיבת ישראל, עכלה"ק.

והנה **בייטב פנים** (מאמר פי פרשות – פ' החודש אות ח') מאריך בענין, כי מבואר במדרש (ב"ר ד ו), דכתיב ביום הראשון (בראשית א ג) ויאמ"ר, וביום השני (בראשית א ז) ויע"ש, אלא להורות כי אמירה כמעשה שעל ידי האמירה נעשה מעשי שמים וארץ, ובזה פירש דברי המדרש (שיר השירים א ב) מפני מה גלה הקב"ה לישראל מה ביום ראשון ומה ביום השני, מפני שאמרו נעשה ונשמע, ע"כ, והביאור כי ביום הראשון נאמר 'ויאמר', וביום השני כתיב 'ויעש', לומר כי בדבר ה' שמים נעשו, וזכו ישראל לזה שהקב"ה יגלה להם סודן של דברים בזכות שאמרו נעשה ונשמע, הכוונה בזה דאיך אפשר לעשות ולקיים הכל, הא כמה שמצות תלויים בארץ ועודם במדבר, אלא נעשה על ידי נשמע, שנקבל בפה ובלב לעשותם, ועל דרך שאמרו (מנחות קי.) כל העוסק בתורת עולה וכו', וכדכתיב (הושע יד ג) ונשלמה פרים שפתינו.

ואפשר לומר כי בזכות שקבלו בני ישראל במצרים לעבוד את ה' לעתיד, בכח האמירה והקבלה בזכות זה זכו לצאת משיעבוד מצרים, כדכתיב (שמות ג יא) בהוציאך וגו' תעבדון את האלקים בהר הזה, ובזה יש לפרש דברי הכתוב (דברים טז ג) **שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני, כי בחפזון יצאת מארץ מצרים**, כי לחם עוני דרשו ז"ל (פסחים קטו:) לחם שעונין עליו דברים הרבה, היינו כח האמירה שהוא כמעשה, וזהו שמסיים כי בחפזון יצאת מארץ מצרים, אף שלא היה לישראל שום מצות מעשיות אלא שזכו לצאת בזכות הקבלה והדיבור שנחשב כמעשה.

והנה יש לדייק כי הכא בפרשתן כתיב, **ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה'**, ובפרשת יתרו כתיב (כ ח-ט) **ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך, ויום השביעי שבת לה' אלקיך** וגו', ולא כתיב שבת שבתון.

ולפי הנ"ל יש לומר כי שם בעשרת הדברות כתיב ששת ימים '**תעבוד**' בפועל, ותשבות ממלאכה ממש, לכן מסיים ויום השביעי 'שבת' לה' אלקיך, משא"כ הכא כתיב ששת ימים '**תעשה**' מלאכה, תעשה ע"י אחרים, היינו באמירה לאחרים, ומזה תשבות ביום השבת, שלא יאמר לאחרים לעשות מלאכה, ולזה כתיב שבת שבתון.

❖ ❖ ❖